

М.І. Копитко

доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри управління фінансово-економічною безпекою,
Університет економіки та права «КРОК»,

С.М. Прихідько,

слухач магістратури
Львівський державний університет внутрішніх справ

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДІЯЛЬНОСТІ ПРИВАТНИХ ДЕТЕКТИВНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

У статті здійснено аналіз особливостей здійснення приватної детективної діяльності за кордоном. Досліджено проблеми та перспективи функціонування приватних детективів в Україні. Проаналізовано особливості прийнятого закону України «Про приватну детективну (розушукову) діяльність», визначено його суперечності.

Ключові слова: приватна детективна діяльність, детектив, детективні послуги, міжнародний досвід, законодавче регламентування здійснення приватної детективної діяльності.

М.И. Копытко

доктор экономических наук, доцент,
профессор кафедры управления финансово-экономической безопасностью,
Университет экономики и права «КРОК»

С.М. Прыхидько,

слушатель магистратуры
Львовский государственный университет внутренних дел

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЧАСТНЫХ ДЕТЕКТИВНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ В УКРАИНЕ

В статье осуществлен анализ особенностей осуществления частной детективной деятельности за рубежом. Исследованы проблемы и перспективы функционирования частных детективов в Украине. Проанализированы особенности принятого закона Украины «О частной детективной (розыскной) деятельности», определены его противоречия.

Ключевые слова: частная детективная деятельность, детектив, детективные услуги, международный опыт, законодательное регламентирование осуществления частной детективной деятельности.

Marta Kopytko

Doctor of Economics, Assistant Professor,
Professor of the Department of Financial and Economic Security,
University of Economics and Law "KROK"

Sofiya Pryhidko

Student of the Master's Degree

PROBLEMS AND PROSPECTS OF ACTIVITIES OF PRIVATE DETENTIONAL ENTERPRISES IN UKRAINE

The article analyzes the peculiarities of conducting private detective activity abroad. The problems and prospects of functioning of private detectives in Ukraine are investigated. The peculiarities of the adopted law of Ukraine "On Private Detective (Investigative) Activity" are analyzed, its contradictions are determined.

Key words: private detective activity, detective, detective services, international experience, legislative regulation of the conduct of private detective activity.

Постановка проблеми. У Європі та багатьох країнах світу приватні детективи працюють легально. На теренах Європи професія приватних детективів визнана директивою Європейського Співтовариства 1967 року, яка гарантує свободу підприємництва в усіх країнах-членах Європейського союзу. Професія приватного детектива (слідчого) є строго регламентованою у Іспанії, Австрії, Франції і Бельгії [1].

Наприклад, у Бельгії детективи повинні мати професійне посвідчення особи і пред'являти його на вимогу влади, клієнтів або третіх сторін.

Для отримання дозволу на заняття детективною діяльністю у Іспанії (видається міністерством внутрішніх справ) необхідно пройти спеціальний курс навчання і досягнути відповідного рівня знань та умінь. Але перш за все, необхідно відповідати наступним вимогам:

1. Бути повнолітнім, без фізичних та психічних вад.
2. Володіти знаннями для здійснення детективної діяльності.
3. Скласти іспит на профпридатність.
4. Отримати офіційний диплом приватного детектива [1].

Аналогічні вимоги до претендентів у приватні детективи виставлені і у Австрії.

Латвія розробила чіткі рекомендації для отримання професії детектива. Так, директор детективного агентства повинен бути громадянином Латвії, не бути судимим і не страждати від алкогольної чи наркотичної залежності. Крім того, обов'язковою вимогою є отримання вищої освіти за даною спеціальністю.

На противагу Латвії у Герцогстві Люксембург професія приватного детектива не регламентована. На здійснення діяльності у сфері приватних детективних послуг необхідно отримати дозвіл від Міністерства юстиції як і на здійснення інших видів комерційної діяльності.

Данія скасувала закон про детективну діяльність, що посприяло «входу» в професію будь-кого, що значно погіршило рівень надання детективних послуг. Як зазначено у [1], асоціація професійних приватних детективів Данії вимагає відновлення закону і відновлення процедури отримання дозволу на заняття детективною діяльністю після здачі офіційного екзамену.

На противагу Європі, в окремих африканських країнах детективна діяльність є поза законом, зокрема у Малі, а у Марокко відсутнє законодавство, яке регламентує сферу детективної діяльності.

У Буркіна Фасо детективна діяльність дозволена і знаходиться під протекцією міністра Національної безпеки і адміністрації території.

США мають значний досвід у здійсненні приватної детективної діяльності, адже у 1850 р. у Чикаго було відкрите перше американське приватне розшукове агентство, а у 30-х роках ХХ ст. їх налічувалося вже понад тисячу. Визначною особистістю, яка спричинилася до створення першого американського приватного розшукового агентства був Алан Нат Пінкертон. Ідентифікаторами агентства були: емблема (широко відкрите око) і девіз («Ми ніколи не спимо») [198]. Агентство «Національне розшукове агентство Пінкертона» ефективно працює по всьому світу і до сьогоднішнього часу [2, с. 116].

Кожен штат у США має своє законодавство у сфері приватної детективної діяльності. У Алабамі, Алясці, Колорадо, Айдахо, Міссісіпі, Міссурі, Південній Дакоті відсутні вимоги для отримання дозволів для ведення приватної детективної діяльності, інші штати висувають вимоги щодо підтвердження кредитоспроможності, необхідного досвіду роботи в даній сфері не менше 3 років або 6000 годин в роботі в сфері проведення розслідувань, наявності спеціальної освіти і відповідного диплома. Контролюється дана діяльність департаментом юстиції та Федеральним бюро розслідувань [1].

Канада чітко регламентує професію приватних детективів і зобов'язує кожного отримати професійну ID-картку. Канада створила ряд навчальних закладів для підготовки фахівців у сфері приватної детективної діяльності.

Зважаючи на значний міжнародний досвід виникає необхідність розроблення вітчизняної системи, яка дозволить функціонувати приватним детективним агентствам легально, а не в тіні, декларуючи такі види діяльності як інформаційні чи охоронні послуги, тощо. Для ведення розслідувань досить часто використовують журналістські посвідчення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У дослідженнях вітчизняних науковців переважає тема міжнародного досвіду у здійсненні приватної детективної діяльності [2-10], адже працювати над удосконаленням недозволеної діяльності (законодавчо) недоцільно. У зв'язку із останніми подіями 2017 р., які супроводжувалися пожвавленням законодавчих ініціатив у сфері приватної детективної діяльності, активізувалися наукові пошуки, зокрема найбільш ґрунтовно вони відображені у працях [11-16].

Не вирішені раніше частини загальної проблеми. Наукове дослідження сфери приватної детективної діяльності на теренах України потребує подальшого вивчення та розроблення рекомендацій, на основі міжнародного досвіду, з метою подальшого формування вітчизняної системи діяльності приватних детективів за умови прийняття відповідного законодавства.

Формулювання цілей статті. Дослідити проблеми та перспективи узаконення приватної детективної діяльності в Україні на основі проекту Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» та визначити його суперечності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Приватна детективна діяльність легально дозволена лише у країнах із високим рівнем розвитку демократії. У недемократичних кранах приватна детективна діяльність або заборонена або максимально обмежена. Це пояснюється тим, що диктаторам легше керувати правоохоронними органами, які є абсолютно підконтрольними,

аніж приватними структурами, які можуть здійснювати досить багато функцій правоохоронних органів.

Впродовж всіх років незалежності України існування приватних детективів було не узаконене, але вони існували та надавали послуги. Їхню діяльність ускладнювали моменти реєстрації, можливості відкрито працювати, доступу до інформації, проблеми у сфері соціальної захищеності, адже приватні детективи не могли легально зареєструвати свою діяльність і отримувати належні їм соціальні гарантії. Як наслідок, бюджет України недотримував значну суму доходів, а ринок приватних детективних послуг перебував у тіні.

Якщо аналізувати ринок приватних детективних послуг у США, то бюджет таких приватних структур загалом перевищує на понад 50% бюджет всіх правоохоронних органів, а кількість працівників сягає понад 1 млн. осіб [12]. За неофіційними даними, у всіх областях України працює декілька тисяч приватних детективів та детективних агентств, а їхні послуги користуються великим попитом серед бізнесу, політиків, адвокатів [11]. За іншими даними станом на 2012 р. в Україні було зареєстровано близько 30 тис. приватних структур, що спеціалізувалися на наданні послуг у сфері безпеки, зокрема детективних послуг [2]. Комплекс детективних послуг, які надаються на сьогоднішній день в Україні наведено на рис. 1.

Першою ластівкою щодо узаконення діяльності приватних детективів було створення 29 травня 2012 р. Всеукраїнської Асоціації приватних детективів, яка була вперше в історії України офіційно зареєстрована Державною реєстраційною службою.

Асоціація створена приватними детективами та керівниками детективних агентств України, які легально працюють у сфері приватної розшукової діяльності та недержавної безпеки. У складі засновників – колишні співробітники МВС, спецслужб, розвідки та сил спеціального призначення. Асоціація є громадською організацією та має статус некомерційної і неприбуткової структури. Члени Асоціації відкрито здійснюють детективну діяльність в Україні як самостійні суб'єкти підприємницької діяльності, керуючись при цьому видом діяльності за КВЕД Україна 2010 – «Проведення розслідувань», який включає в себе «діяльність з розслідування та діяльність детективів», а також «будь-яку діяльність приватних детективів не залежно від типу клієнта або цілей розслідування» (код 80.30) [2, с. 132].

Як зазначає І. Беззуб, починаючи з 2000 р., було декілька спроб прийняття закону (існувало декілька редакцій від різних ініціативних груп) про приватну детективну діяльність, які були невдалими. З кінця 2015 р. проблема законодавчого врегулювання сфери приватної детективної діяльності набула нового змісту і стала широко обговорюватися. 28 грудня 2015 р. народними депутатами М. Паламарчуком, А. Кожем'якіним, О. Продан, А. Тетеруком та рядом інших було зареєстровано новий проект закону «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» (№ 3726). 19 квітня 2016 р. з другої спроби цей законопроект було прийнято у першому читанні. 13 квітня 2017 р. було прийнято Закон України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність», який визначає загальні правові засади організації приватної детективної діяльності в Україні як одного з шляхів забезпечення конституційних гарантій людини та громадянина на захист своїх законних прав та інтересів [11].

Рис. 1. Комплекс детективних послуг, які надаються в Україні
Джерело: авторська розробка на основі [16]

Такий розвиток подій дозволяв запрацювати сфері приватної детективної діяльності через шість місяців з дня опублікування закон, але хід подій змінився – Президент наклав вето. Зауваження Глави держави полягали в наступному:

1. «Президент України заперечує доцільність наданого Законом суб'єктам приватної детективної (розшукової) діяльності права на збирання, фіксування та дослідження *відомостей*, необхідних для розгляду справ, зокрема, у кримінальному судочинстві, «на договірній основі із сторонами судового процесу», а також права на пошук і *збір даних*, які можуть бути приводом або підставою для звернення замовника приватних детективних послуг до правоохоронних органів або до суду з метою захисту його законних прав та інтересів (пункти 1, 7 частини третьої статті 12 Закону)» [18].

2. «Президент України також вважає, що надання суб'єктам приватної детективної (розшукової) діяльності права здійснювати зовнішнє спостереження на відкритій місцевості, у громадських місцях та на транспорті (пункт 7 частини першої статті 13 Закону) не кореспондується із передбаченою Законом, що надійшов на підпис, заборонаю таким суб'єктам здійснювати оперативно-розшукові заходи, віднесені законом до виключної компетенції оперативних підрозділів (частина четверта статті 4 Закону), а також суперечить статті 5 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», якою визначено вичерпний перелік суб'єктів, уповноважених здійснювати оперативно-розшукову діяльність» [18].

3. «Президент України звертає увагу, що запропонована у Законі класифікація інформації з обмеженим доступом (комерційна, промислова, професійна таємниця – пункт 11 частини третьої статті 12 Закону) не узгоджується з нормами законів України «Про інформацію» (стаття 21) та «Про доступ до публічної інформації», за якими до інформації з обмеженим доступом належить конфіденційна, таємна та службова інформація» [18].

4. «Зауваження Президента України про те, що одержання свідоцтва про право на зайняття приватною детективною (розшуковою) діяльністю, яке видається на платній основі (стаття 8 Закону), потребує узгодження із частиною третьою статті 11 Закону України «Про адміністративні послуги» щодо визначення розміру плати за видачу такого свідоцтва та порядку її справляння» [18].

Проаналізуємо детальніше положення проекту закону «Про приватну детективну (розшукову) діяльність».

Перелік принципів, на основі яких повинна базуватися приватна детективна діяльність в Україні продемонстровано на рис. 2.

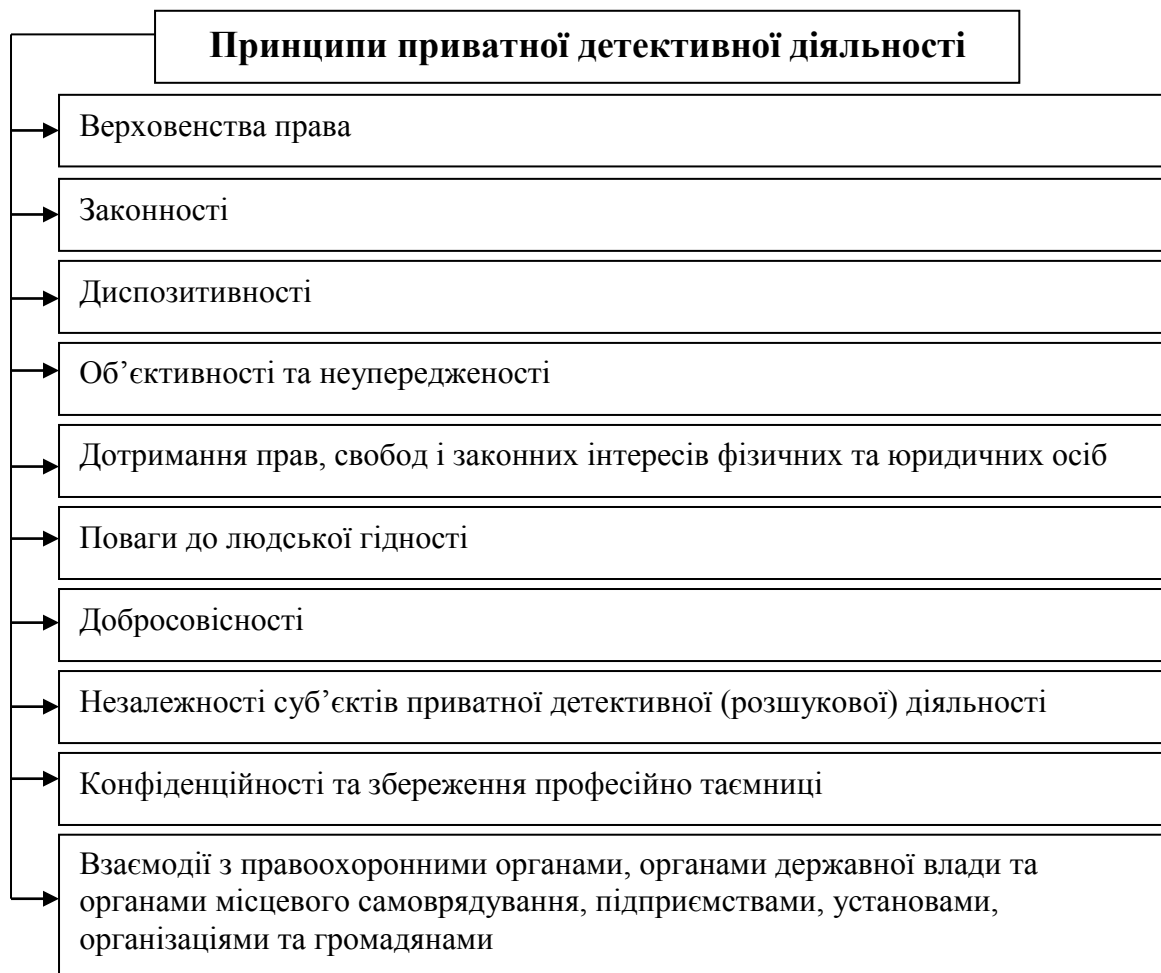

Рис. 2. Принципи приватної детективної діяльності

Джерело: авторська розробка на основі [17]

Приватну детективну діяльність в Україні матимуть право здійснювати суб'єкти, перелік яких наведено на рис. 3.

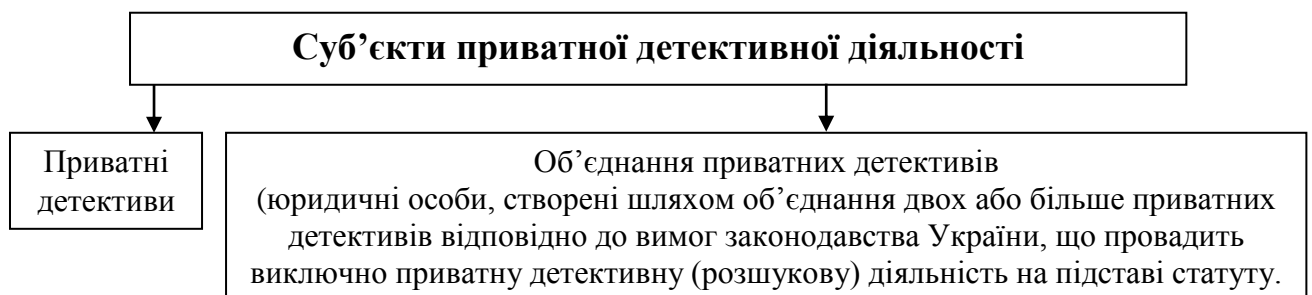

Рис. 3. Суб'єкти приватної детективної діяльності

Джерело: авторська розробка на основі [17]

Для здійснення приватної детективної діяльності необхідно відповідати ряду вимог (рис. 4).

Рис. 4. Вимоги до претендентів для здійснення приватної детективної діяльності

Джерело: авторська розробка на основі [17]

Перелік видів детективних послуг, що можуть надаватися суб'єктами приватної детективної (розшукової) діяльності наведений на рис. 5.

Відповідно до проекту закону «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» суб'єкти приватної детективної діяльності повинні бути наділені правами та обов'язками (рис. 6).

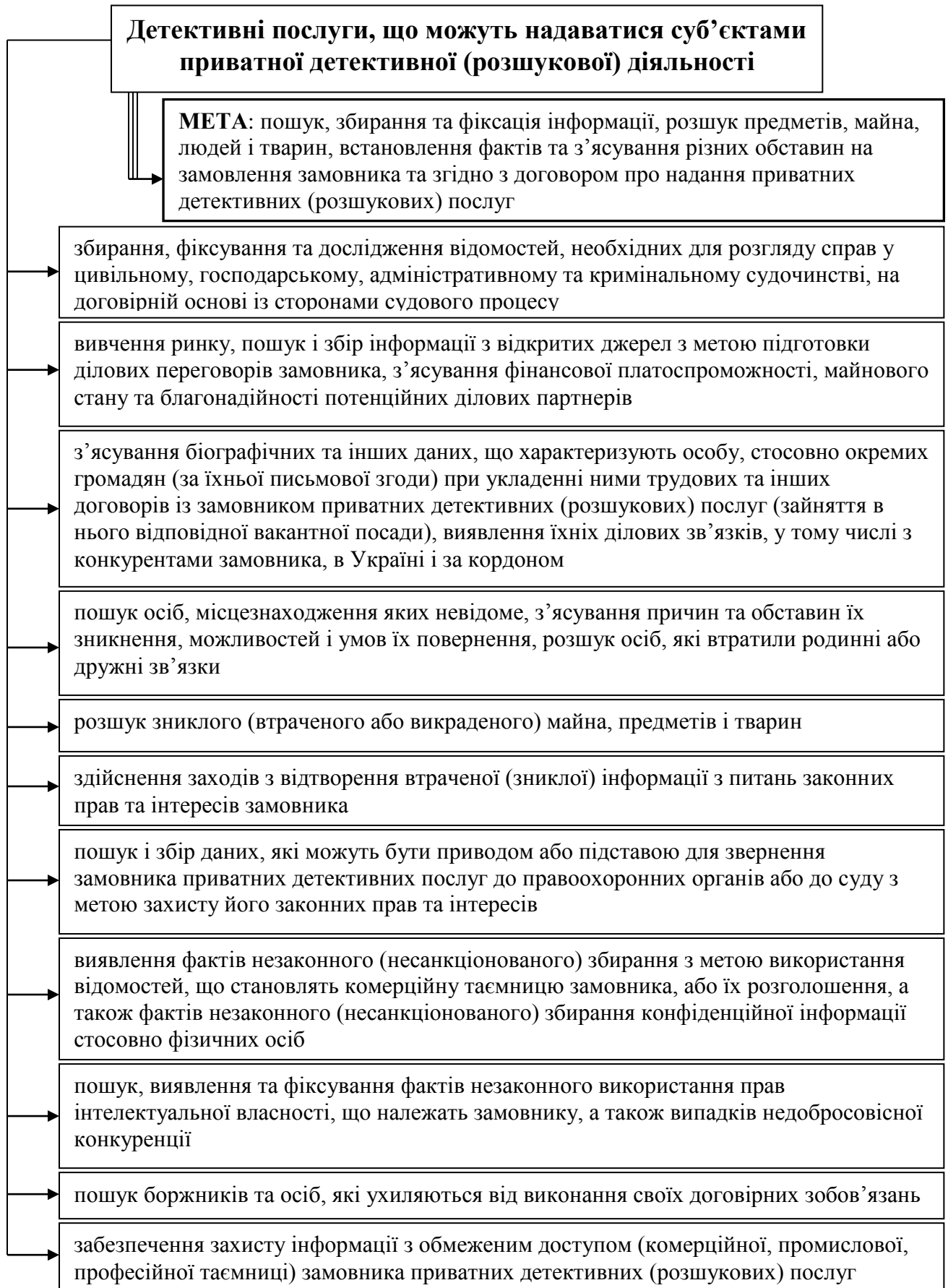

Рис. 5. Детективні послуги, що можуть надаватися суб'єктами приватної детективної (розшукової) діяльності
Джерело: авторська розробка на основі [17]

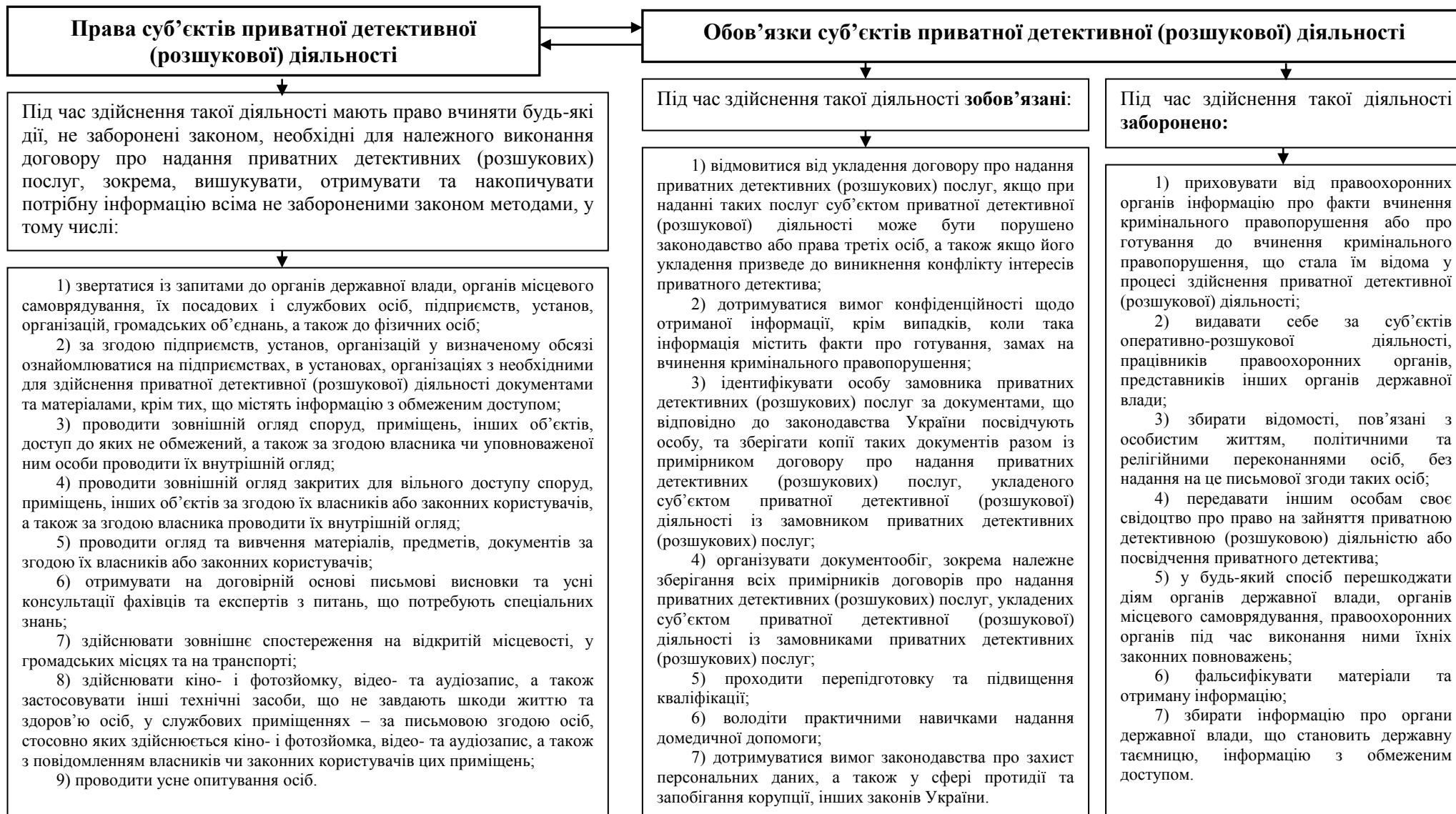

Рис. 6. Права та обов'язки суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності

Джерело: авторська розробка на основі [17]

Досить важливим питанням у процесі отримання свідоцтва для здійснення приватної детективної (розшукової) діяльності є проходження відповідного навчання, система надання якого відсутня в Україні. Тобто існує нагальне питання, у разі прийняття відповідного закону, негайного організування у вітчизняних закладах вищої освіти відповідних навчальних курсів (програм) для підготовки приватних детективів.

Висновки. Зважаючи на здобутки світової спільноти у сфері здійснення приватної детективної діяльності та за умови не регламентованості даної сфери на вітчизняному просторі прийняття закону «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» є необхідною умовою для формування основ для «правил поведінки» на ринку детективних послуг. Проект аналізованого закону має багато неточностей, але, у будь-якому випадку, це вже перший крок для формування законодавчого поля існуючих «чорного» та «сірого» ринків детективних послуг, завдяки обов'язковому ліцензуванню і формуванню єдиного реєстру зменшиться кількість шахраїв, які надавали «детективні послуги», буде забезпечена особам, які потребують надання таких послуг реалізація та захист прав і законних інтересів. Доцільно відмітити позитивний факт, який свідчить про використання передового світового досвіду у сфері приватної детективної діяльності – це підпорядкування Міністерству юстиції України, а не Міністерству внутрішніх справ, що дозволить уникнути тиску та попередить факти зловживання службовими повноваженнями. Незважаючи на позитивні сторони, необхідно детальніше зупинитися на проблемах запропонованого проекту закону, до яких можна віднести:

1) відсутня чітка конкретизація відомостей, які дозволено приватним детективам збирати, фіксувати та досліджувати, що створює можливість збору доказів для розгляду кримінальних справ, що суперечить Кримінальному процесуальному кодексу України, адже це є виключною компетенцією правоохоронних органів;

2) суперечливим моментом є здійснення зовнішнього спостереження на відкритій місцевості, у громадських місцях та на транспорті, адже це оперативно-розшукові заходи, які також є виключною компетенцією правоохоронних органів;

3) викликає ряд запитань видача свідоцтва для здійснення приватної детективної діяльності на платній основі, адже, наприклад, свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю видається на безоплатній основі;

4) відсутність встановлених меж професійної діяльності приватних детективів, що може створити можливості для порушення статті 3 Конституції України, яка визначає вищими соціальними цінностями людину, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека;

5) складно визначити аспекти співпраці з правоохоронними органами.

Таким чином, досліджено переваги та недоліки законодавчого регламентування сфери приватної детективної (розшукової) діяльності в Україні, що дозволить в подальшому вносити якісні зміни до законодавства та організаційного забезпечення даної діяльності.

Література

1. ЧАСТНЫЕ ДЕТЕКТИВЫ И СЛЕДОВАТЕЛИ В СТРАНАХ МИРА [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.detective-intersysk.ru/492d-001.html>.
2. Комплексне забезпечення економічної безпеки підприємств: монографія / С.М. Лаптев, В.Г. Алькема, В.С. Сідак, М.І. Копитко; за ред. Копитко М.І. – К.: ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», 2017. – 508 с.
3. Зубок М.І. Безпека банківської діяльності: [навч. метод. посібн. для самост. вивч. дисц.]. – К.: КНЕУ, 2003 – 156 с
4. Зеркалов Д.В. Безпека комерційної діяльності. У двох книгах. Книга друга: Захист: [довідник]. / Д.В. Зеркалов. – К.: Основа, 2006. – 800 с.
5. Копитко М.І. State and non-state guaranties for economic security of enterprises in the United Kingdom / М.І. Копитко, Н.І. Керницький // Матеріали регіон. наук.-практ. конф. «Актуальні питання сучасної економічної науки та міжнародних відносин» (25-26.11.2011) Дніпропетровськ: ПП Біла К.О., 2011. – У 3 т. – Т.1: Сучасні тенденції економічного розвитку країн світу та регіонів. – С. 94-96.
6. Копитко М.І. Специфіка організації комплексу гарантування економічної безпеки на підприємствах Франції / М.І. Копитко, І.С. Керницький // Тези VIII Міжнародної науково-практичної конференції Розвиток економічних і політико-правових систем України та інших країн Європи на початку XXI століття (27-28 жовтня 2011 р.). – Львів: Львівський університет бізнесу і права, 2011. – С. 22-24 .
7. Крысин А.В. Безопасность предпринимательской деятельности. – М.: Финансы и статистика. – 1996. –33 с.
8. Особливості формування економічної безпеки України в умовах криза / О.С. Колесов, Я.В. Гонтарук, І.В. Сотніченко // Збірник наукових праць ВНАУ. Серія: Економічні науки, 2012. – № 1 (56). – Т.3. – С. 160-165.
9. Ткачук Т. Міжнародний досвід організації економічної безпеки підприємств / Т. Ткачук // Бизнес и безопасность, 2009. – № 4. – С.12-15.
10. Черков В.О., Попов П.О. Приватна детективна діяльність в розвинутих країнах світу / В.О. Черков, П.О. Попов // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е.О. Дідоренка. – Луганськ: Луганський держ. ун-т внутр. справ. Вісник., 2010. – Вип. № 2/2010. – С. 248-258.
11. Беззуб І. Приватна детективна діяльність в Україні: українські реалії та зарубіжний досвід / І. Беззуб [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2930:privatna-detektivna-diyalnist-ukrajinski-realiiji-ta-zarubizhniy-dosvid&catid=8&Itemid=350.
12. Радчук А. Профессия «Шерлок Холмс»: что изменится после легализации частных детективов / Алексей Радчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ru.slovoidilo.ua/2017/04/21/mnenie/obshhestvo/professiya-sherlok-xolms-cto-izmenitsya-posle-legalizacii-chastnyx-detektivov>.
13. Авсеюшкин Я. Искать по-серому. Как работают частные детективы в Украине / Ян Авсеюшкин [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://focus.ua/country/381479/>
14. Чи допоможуть Україні приватні детективи? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://acic.com.ua/chi-dopomozhut-ukrayini-privatni-detektivi/>
15. Офіційний сайт Всеукраїнської Асоціації приватних детективів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://aupd.org/ru/services>
16. Детективні послуги на території України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukr.detective-ua.com/detektivni-poslugi-na-teritori%D1%97-ukra%D1%97ni/>
17. Про приватну детективну (розшукову) діяльність: Проект Закону № 3726 від 14.02.2017 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1.
18. Висновок на Пропозиції Президента України до Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» від 03.06.2017. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57580.